

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

16 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Beata Janiszewska

SSN Marcin Krajewski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 16 maja 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 27 października 2021 r., I ACa 462/21,
w sprawie z powództwa W.C. i T.C.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,

oddala skargę kasacyjną.

Beata Janiszewska

Joanna Misztal-Konecka

Marcin Krajewski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 października 2021 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 30 marca 2021 r., którym ustalono nieważność umowy o kredyt hipoteczny zawartej przez powodów

z Bankiem S.A. (poprzednikiem prawnym pozwanego –Banku S.A.) oraz zasądzono od pozwanego na rzecz powodów 61 180,06 CHF i 59 419,40 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, tytułem zwrotu kwot uiszczonych na podstawie nieważnej umowy.

Z zaakceptowanych przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych wynika, że 19 czerwca 2007 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę o kredyt hipoteczny w wysokości 446 600 zł indeksowany kursem CHF. Zgodnie z § 10 ust. 5 umowy raty kredytu miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej banku, obowiązującego na dzień spłaty o 14:50. W umowie powodowie oświadczyli, że są świadomi, iż z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe.

Sąd drugiej instancji podzielił ocenę prawną Sądu Okręgowego co do abuzywności zawartych w umowie postanowień indeksacyjnych oraz konsekwencji tej abuzywności w postaci nieważności umowy. Odmienne niż Sąd pierwszej instancji wskazał wprawdzie, że kwestionowane postanowienia odnoszą się do głównego świadczenia stron, jednak uznał, że nie zostały one sformułowane jednoznacznie z uwagi na nieudzielenie powodom dostatecznej informacji na temat mechanizmu działania ryzyka kursowego. Podobnie jak Sąd pierwszej instancji Sąd Apelacyjny wskazał, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym. W jego ocenie wyeliminowanie postanowień indeksacyjnych nie pozwala na wykonanie umowy bez zasadniczej zmiany jej charakteru. W konsekwencji utrzymanie umowy nie jest możliwe. Sąd Apelacyjny uznał także, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo dokonał rozliczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Pozwany bank wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając wy

konsumentowi podczas zawierania umowy należy brać pod uwagę wiedzę z chwili obecnej, podczas gdy ocena ta powinna być dokonana wyłącznie w oparciu o informacje dostępne w dniu zawarcia umowy;

3) art. 385¹ § 1 k.c. przez uznanie, że zarówno klauzule waloryzacyjne, jak i przeliczeniowe w sposób rażąco naruszają interesy powodów;

4) art. 385¹ § 1 w zw. z art. 58 k.c. przez uznanie, że zarówno klauzule waloryzacyjne, jak i przeliczeniowe określają główne świadczenia stron, podczas gdy klauzule przeliczeniowe stanowią jedynie „uzupełniający element uzgodnień warunków umowy”;

5) art. 385¹ § 1, art. 385² k.c. oraz art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. przez niewłaściwe uznanie, że postanowienia umowy odnoszące się do ryzyka walutowego oraz spreadu walutowego są bezskuteczne z uwagi na ich abuzywność;

6) art. 58 § 1 w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. przez przyjęcie, że umowa jest w całości nieważna w związku z uznaniem niektórych postanowień umowy za niedozwolone, podczas gdy art. 385¹ § 2 k.c. stanowi, iż strony są związane umową w pozostałym zakresie;

7) art. 58 § 1 w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. i art. 5 k.c. oraz art. 189 k.p.c., a także art. 6 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 oraz 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej przez ustalenie nieważności umowy, podczas gdy zastosowanie tak daleko idącej sankcji oznacza naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego, jakimi są: zasada równ

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący przedstawił dziewięć zarzutów, które w istocie skupiają się wokół trzech kwestii: uznania klauzul przeliczeniowych zawierających odniesienia do tabel kursowych banku za abuzywne, możliwości stosowania przepisów dyspozytywnych w celu określenia kursu waluty obcej po wyeliminowaniu z umowy klauzul abuzywnych, a także skutków wyeliminowania tych klauzul dla dalszego trwania umowy. Najdalej idące zarzuty dotyczą kwestii abuzywności klauzul przeliczeniowych, stąd należy się do niej odnieść w pierwszej kolejności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym postanowienia uprawniające bank do jednostronnego ustalenia kursów walut są nietransparentne, ponieważ pozostawiają pole do arbitralnego działania banku, a równocześnie obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W konsekwencji postanowienia umowy określające zarówno zasady przeliczenia na złote kwoty udzielonego kredytu przy jego wypłacie, jak i przeliczenia spłacanych rat, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, OSNC 2024, nr 12, poz. 118, i przywołane tam orzecznictwo). Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku, przy czym dla tej oceny nie ma znaczenia, w jakim stopniu bank w rzeczywistości z tej swobody korzystał. W rezultacie zarzuty nr 3 i 5 nie mogły odnieść skutku.

W aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego przesądzone zostało również, że klauzule kształtujące mechanizm indeksacji w umowie kredytu indeksowanego określają główne świadczenia stron. Z takiej kwalifikacji nie wynika jednak wniosek co

25/22). Oznacza to, że za bezzasadny musi zostać uznany zarzut nr 2. Klauzule dotyczące przeliczenia waluty należy bowiem uznać za niedozwolone postanowienia umowne niezależnie od tego, czy powodom w należyty sposób wyjaśniono ryzyko walutowe, jakie ponosili, zawierając umowę kredytu indeksowanego. Jedynie na marginesie można wspomnieć, że ta ostatnia kwestia nie jest jednoznaczna. Z jednej strony, ze względu na nierównowagę informacyjną bank, zawierając umowę z konsumentem, powinien udzielić mu wyjaśnień co do tych aspektów kreowanego stosunku prawnego, które mogą wiązać się dla konsumenta ze szczególnym ryzykiem. Z drugiej strony natomiast powinność ta nie może oznaczać obowiązku bezbłędnego przewidzenia wszelkich zdarzeń przyszłych, gdyż mimo wspomnianej nierównowagi informacyjnej także profesjonalista ma w tej mierze ograniczone możliwości.

Chybione okazały się również zarzuty nr 8 i 9 dotyczące możliwości dalszego wykonywania umowy przy zastosowaniu tzw. przepisów dyspozytywnych. Zgodnie z punktem pierwszym uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Na podstawie art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

Rozstrzygnięcie tej kwestii pozwala odnieść się do zarzutu nr 1. W orzecnictwie Sądu Najwyższego ustalono już, że między klauzulami ryzyka walutowego i spreadu walutowego występuje ścisłe powiązanie (zob. uzasadnienie uch

Przechodząc do ostatniej grupy zarzutów, należy wskazać, że postanowienia abuzywne nie wiążą konsumenta (art. 385¹ § 2 k.c.). Klauzule przeliczeniowe odnoszące się do tabeli kursów banku podlegają zatem wyeliminowaniu. W świetle punktu drugiego uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Zarzuty nr 6 i 7 należało zatem uznać za chybione.

Powyższe prowadzi również do wniosku o niezasadności zarzutu nr 4, w ramach którego skarżący próbuje przekonywać, że klauzule przeliczeniowe stanowiły jedynie dodatkowy element umowy, a nie postanowienie określające główne świadczenia stron, w konsekwencji czego nawet uznanie ich za abuzywne nie uniemożliwia utrzymania umowy w mocy. Jak wyżej wspomniano, w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego kwalifikacja klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jako określających główne świadczenia stron nie budzi wątpliwości, a ich eliminacja powoduje, że umowa nie może dalej wiązać.

Z tych przyczyn skarga kasacyjna podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

Beata Janiszewska

Joanna Misztal-Konecka

Marcin Krajewski

[SOP]

[a.ł]